

**R. P. Sebastiani Izquierdo Alcarazensis Societ. Iesv Regii
Senatvs S. Inqvisitionis Hispaniarvm Qualificatoris, Et
Olim Complvti Sacrae Theologiae Professoris. Opvs
Theologicvm, iuxta atque ...**

Vbi De Essentia Et Attribvtis Divinis Vbertim Dissertivr ...

Izquierdo, Sebastián

Romae, 1670

Quæst. 2. Vtrùm in Deo sit voluntas per modum actus primi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77011)

tom. 1. disp. 4. quæst. 2. Dicendus tamen nihilominus est in eas propendere quadantenus appetitu innato. Tum quia eas ut quoddam bonum sibi extrinsecum amat appetitu elicitum. Tum quia ad se illis quodammodo comunicandum per ipsarum creationem naturam inclinatione propendit titulo boni, cuius affectio natura est, esse diffusivum, & communicativum sui iuxta doctrinam D. Dionysii cap. 4. de Divinis nominibus receptam ab omnibus Theologis. Ex quibus patet, quid habeant veri omnes sententia commemorata. In quibus amplius discutendis immorari non expedit: quia res maiorem discussionem non patitur.

QVAESTIO II.

Vtrum in Deo sit voluntas per modum actus primi.

12 **E** Ad eandem questionem versavi, resoluque in Tract. de Scientia disp. 23. quæst. 2. circa divinam scientiam. De qua, & voluntate, quod ad eam attinet, eadem ferme Theologia est; idem philosophandi modus; eadem opinionum varietas; & eadem resolutio. Quare, ne actum agam, quæ ibi scripsi, hic iterum inculcanda non censeo. Ne tamen desideretur aliquid, doctrinam ibi latius traditam pro divino intellectu, summam modo divinæ voluntati applicato, ijs interim præterea adnotatis, quæ pro divinæ voluntate videbuntur specialia. Aliorum opiniones cum suis Sæcatoribus non refero. Quia sunt eadem, quas ibi retuli, eosdemque Patronos habent: cum omnes de scientia, & voluntate Dei, ut dicebam, eodem modo philosophentur, quod attinet ad actus primos volendi, & intelligendi, exiguo interveniente discrimine postmodum suo loco adnotando. Pergo ergo ad propositiones, quibus ibi meam sententiam exhibui, & modò etiam exhibebo; illa imprimis notatione præmissa, quòd hic nullatenus est sermo de voluntate Dei relatè ad actum notionalem, quo Spiritus Sanctus producitur; de quo in Tractatu de Trinitate; sed tantum relatè actus volendi toti ipsi Trinitati communes.

Propositio 1.

13 **V**oluntas per modum actus primi, siue potentia volitiva reuerà reperitur in Deo, sine potentia tamen realiter formaliter productiva, aut receptiva volitionis.

Probatur propositio quoad primam partem. Primum quidem ex Scriptura sacra. Dicitur enim 1. Petr. 3. *Melius est, bene facientes (si voluntas Dei velit) pati.* Et ad Eph. 1. *Prædestinavit nos, &c. secundum propositum voluntatis sue.* Quibus, & similibus locis clarè videtur poni voluntas Dei ut conceptus diversus ab actu volendi; qui alius esse non potest, nisi potentia volitiva.

14 Deinde probatur ex Patribus, & Scholasticis uno ore attribuentibus Deo intellectum ut quid aliquo modo diversum ab actu intelligendi, prout

vidimus dicta quæst. 2. de Scient. proposit. 1. Quod ipsam pariter citra dubium sentiebant de voluntate. Cuius, quod ad rem attinet, eadem ratio est. Specialiter Iustinus Martyr quæst. 3. ad Gentiles inter principium, & medium hanc partem propositionis nostræ expressit, dicens, loquendo de voluntate Dei, *Quomodo differt potentia ab actione, sic differt voluntas à volendo. Fieri autem non potest, ut velle à voluntate differat, à volente non differat. Quod si nulla ratione fieri potest, ut idem sit velle, & voluntas, & volens, &c.* Imò id ipsum videtur sæpe exprimere, aut certè expressè supponere Sexta Synodus generalis in tom. 3. Conciliorum, dum definit, esse in Christo domino duas naturales voluntates, & duas naturales operationes, ut videre est act. 13. 17. & 18. & in Epist. Agaronis act. 4. sæpeque alias. Vtramque enim operationem ab utraque voluntate Christi divinæ, & humanæ distinguit Concilium aliquo modo. Nec dici potest, loqui Scripturam, & Patres aut de potentia logica ad volendum, quæ est possibilitas, seu non repugnantia volitionis, aut de potentia virtuali, quæ, simpliciter, & absolute loquendo, non est potentia, sed æquivalentia potentie. Hæc namque expositio extorta est, ut constat ex ponderatione facta questione citata. Loquuntur ergo de potentia reuerà, & physice volitiva, quam nos adstruimus.

Quamque præterea ratione comprobamus.

15 **P**rimò; quia ab actu secundo ad potentiam necessaria est consequentia, ut constat. Sed Deus verè, realiter, & physice, proprièque vult in actu secundo. Ergo verè, realiter, physice, & propriè est potens velle, seu habet potentiam volendi; eamque diversam ex suo conceptu à possibilitate volitionis; quemadmodum actus existendi ex suo conceptu ab actu volendi diversus est. Certum est enim, diversis actibus diversas semper potentias correspondere, ut latius ostendimus loco citato.

16 **S**ecundò; quia in conceptu potentie volitive realis præcisè sumpto perfectio est ab omni profus imperfectione aliena. Ergo talis conceptus reuerà concedendus est Deo cum omni proprietate loquendo. Perfectio quippe ab omni imperfectione immunis non potest non convenire Deo, ut ostensum est tom. 1. disp. 16. quæst. 2. proposit. 5. Nullam autem secum ferre imperfectionem potentiam volitivam realem, inde probatur; quia nec de conceptu potentie realis, nec de conceptu volitive est distinctio realis formalis ab actu, aut à subiecto, cuius potentia est, aut verus, formalisque respectus ad utrumque, aut influxus realis formalis in actum, (quæ solæ sunt imperfectiones excogitabiles). Alioquin etiam de conceptu actus volendi esset distinctio, aut causatio, aut respectus realis formalis comparatione potentie, siue subiecti, cuius est actus. Negandumque propterea esset Deo verus, & realis actus volendi: sicut & potentia. Quod est absurdum. Cum quo stat, tam actum, quam potentiam volendi concipi à nobis cum dictis distinctionibus, & respectibus, etiam in Deo, ob imperfectum, quem habemus, cognoscendi modum, prout latius in eadem questione de scientia explicuimus. Vnde argumenta, quæ contra hanc doctrinam fiunt, & eorum solutiones (si qua per illam satis non sint soluta) petenda sunt. Vbi etiam efficaciter sunt confutata duæ Recentiorum sententia. Altera dicentium, in Deo dari conceptum realem voluntatis, non verò potentie

volitione; quasi de conceptu potentis velle sit à volitione distingui; secus de conceptu volentis. Altera asserentium, in Deo non dari potentiam volitionem realiter, bene tamen per nostram rationem; quasi per distinctionem, & prioritatem à solâ ratione nostrâ oriundam compleatur voluntas Dei in esse potentie volitionis.

17
Iam verò secunda pars propositionis facile ostenditur. Quia de conceptu potentie realiter formaliter productivæ, vel receptivæ est realiter formaliter distingui ab actu, aut saltem à termino producto, aut recepto, ut in confesso est apud omnes. (Quod quidem non ex predicato potentie realis habet iuxta dicta num. præced. sed ex predicato talis). Ob id enim repugnat, ut idem se ipsum causet, ut alibi ex omnium sententiâ fufius monstrauius. Sed volitio diuinæ realiter formaliter non distinguitur à substantiâ Dei, ut tanquam dogma catholicum statuimus quæst. præced. proposit. 2. Ergo in substantiâ Dei nullus est dabilis verus conceptus potentie realiter formaliter productivæ, aut receptivæ diuinæ volitionis. Dixi, de conceptu potentie productivæ, vel receptivæ esse distinctionem saltem à termino. Quia controuersum est, an etiam debeat distingui ab actu, medio quo terminus producitur, siue recipitur, ad hoc, ut sit etiam respectu talis actus potentie verè productivæ, vel receptivæ. Hæc tamen controuersia ad rem non interest. De qua in Tract. de Trinitate. Si quando autem S. Thom. & alij PP. Scholasticique antiquiores videantur negare Deo potentiam respectu volitionis, de istâ potentia ad producendum volitionem intelligendi sunt; non de potentia ad volendum, quam ipsi sæpe supponunt, atque concedunt Deo.

Propositio 2.

18
Potentia volitiua Dei formalitas est ratione nostrâ distincta ab alio conceptu reali, qui in substantiâ Dei reperitur, subiecti potentis velle, & actu volentis.

Tradit hanc propositionem S. Thom. in 1. dist. 7. quæst. 1. art. 1. ad 1. dum ait. *In Deo est omnino idem re essentia, potentia, & operatio; sed differunt ratione*: Loquitur enim de essentia metaphysicâ prout ab attributis nostro modo concipiendi distincta, que in illo conceptu subiecti ponenda est, prout tom. 1. disp. 1. quæst. 10. latè monstrauius, utpote quod vnicum est respectu omnium operationum, & actuum toti Trinitati communium, ac veluti radix eorum. Probatur autem propositio ex doctrinâ traditâ quæstione illâ sæpe citatâ de Scient. num. 25. & 26. Ostendimus enim ibi, de conceptu cuiusvis actus significati per verbum, prout à nobis concipitur, esse distingui à subiecto, cui attribuitur, & à termino, circa quem versatur. Potentia autem volitiua Dei, ut ex ibidem dictis constat, actus primus est significatus per verbum *possum, es*, atque ita non potest non ea concipi à nobis distincta à subiecto potenti velle, & à volitione, qui est terminus, circa quem versatur huiusmodi actus primus, siue potentia. Necessitas autem distinguendi in diuinâ substantiâ triplicem hanc formalitatem subiecti, potentie, & operationis non tam ex re ipsâ, quam ex nostro modo concipiendi ducit originem. Quia nihil prorsus possumus iudicare

sine duobus saltem conceptibus obiectiuis, quorum primus sit subiectum respondens supposito verbi, secundus actus talis subiecti per ipsum verbum significatus: qui quando est actus primus, siue potentia secum fert insuper tertium conceptum actus secundi, uti in proposito nostro accidit. Per quam doctrinam soluta manent, quæ contra propositionem nostram obijci possent, ut videre est in illâ quæstione de Scientiâ proposit. 2. vbi hæc latius.

Porro, ut ibidem notabamus etiam in simili, ex duplici conceptu explicato potentie volitionis, & subiecti eius conceptus volitionis coalescit in Deo. Qui nihil est aliud, quam conceptus potentis velle in concreto; sicut gradus rationalis in homine conceptus est potentis ratiocinare. Huiusmodi autem conceptus volitionis, qui realiter simplicissimus est non abs iure, loquendo realiter, voluntas Dei in actu primo vocari potest; quemadmodum in sententiâ non distinguente realiter potentias ab animâ ipsa prout potens velle voluntas vocatur. Tamen conceptus potentis velle ratione nostrâ, non solum potentiam ad volendum, sed etiam subiectum volens, volitionumque complectatur. Maxime, cum conceptus volitionis in Deo virtualiter sit productivus volitionis, sicut est in nobis formaliter iuxta eam sententiam; ut iam iam dico.

Propositio 3.

Conceptus volitionis in Deo, siue voluntas principium est à parte rei virtualiter productivum diuinæ volitionis libertatæ.

Plures sunt veritates circa Deum certæ, & indubitata fide tenendæ (ut prænotabam in simili quæst. illâ 2. de Scientiâ proposit. 3.) adeo excedentes captum intellectus humani, ut eas neque rationis lumine penitus patefacere, neque per principia naturalia exactè metiri possimus. Quocirca Theologi, dum rei difficultate pressi, quibus pedem figant, intra rationis spheram non inueniunt, ad eminentiam infinitam diuinæ substantie confugiunt, ut inde rationem veritatis, quam credunt, alibi non repertam arripiant. Hoc pacto, qui dignius, & terminis expeditioribus de Mysterio Trinitatis loquuntur, distinctionem quandam eminentialem, seu virtuales ponunt inter essentiam diuinam, & relationes, quo possint illis, idem cum sint re ipsâ, & formaliter, continere prædicata contradictoria, prout docet fides, quæ in creatis, nisi duabus entitatibus reuera, & formaliter distinctis, nullatenus conuenire possent. Itaque dicunt, etsi Paternitas, & essentia, realiter formaliter sint prorsus idem, ob suam tamen eminentiam se gerere, ac si realiter formaliter distinguerentur in ordine ad suscipienda prædicata contradictoria; qualia sunt communicari, & non communicari Filio; distingui, & non distingui ab illo, &c. Quod ipsum, & non aliud, est, Paternitatem, & essentiam in ordine ad talia prædicata eminentialiter, æquialenter, seu virtualiter distingui. De quo plura sunt dicta à nobis in Pharo Scient. disp. 1. 3. quæst. 6. Hac eadem ratione infra quæst. 4. ad dignius, & expeditius explicandum Mysterium libertatis diuinæ, quam fide credimus, contingentia quadam eminentialis, seu virtualis adstruenda nobis est in volitionibus Dei

Dei liberis. Ita quidem, ut actus diuinæ voluntatis, omnino necessarius cum sit quoad entitatem realiter formaliter, in ordine tamen ad denominandum, siue reddendum Deum volentem, eminentialiter sit contingens, idest, ita se gerens, ac si contingens esset reuera. Hac enim via facilius dabimus intelligere, quomodo Deus contingenter possit velle, & non velle, quin aliqua realis formalitas contingenter ei adijciatur, vel detrahatur; hoc solum, quod realis formalitas actus Dei virtualiter ei defecere, vel accrescere possit in ordine ad denominandum illum volentem. Suppono modò doctrinam hanc ibi eam latius explicaturus, & probaturus.

31 Ex qua sequitur primò, quid quid reclamant aliqui Recentiores, volitionem Dei liberam virtualiter à conceptu volitiui distingui. Quia conceptus volitiui prorsus est fixus, & stabilis, atque necessarius omnino, conceptus verò volitionis liberæ fluxibilis, atque contingens est, quoad entitatem quidem virtualiter dumtaxat, seu eminenter, quoad denominationem verò etiam formaliter. Compertum est enim iuxta dicta, formalitatem Dei virtualiter defectibilem à non defectibili virtualiter distinctam virtualiter esse: ne duo prædicata contradictoria, qualia sunt posse, & non posse deficere virtualiter, eidem prorsus subiecto conuenire dicantur. Quod repugnat.

22 Secundò sequitur id, quod contendit propositio, conceptum volitiui in Deo virtualiter productiuum esse volitionis liberæ. Nam, quemadmodum id, quod realiter formaliter est contingens, à se ipso esse non potest, sed ab alio sit, necesse est, realiter formaliter. Ita, quod virtualiter est contingens, qualis est formalitas volitionis liberæ Dei, non potest non ab alio habere esse virtualiter. Hoc autem aliud esse non potest, nisi conceptus realis volitiui Dei, siue potentis velle: qui realiter simplicissimus est, in eoque dici potest, ut norabamus, consistere conceptum realem voluntatis Dei in actu primo. Ex quo patet, quam faciliè in nostrâ sententiâ assignetur vera, & realis formalitas Dei à formalitate volitionis diuersa, ac virtualiter distincta, cui conueniat, esse principium virtuale eius. In qua quidem assignandâ non parum quidam Recentiores vexantur, prout vidimus loco citato de Scientiâ.

33 Deinde propositio nostra probari potest; quia, vbi nullus est influxus alicuius causæ, impossibilis est libertas. Hæc enim in actu secundo nihil est aliud, quam denominatio desumpta ab indifferentiâ principij, à quo actus ita procedit, ut posset non procedere, ut latè explicatum est supra disput. 30. Et quidem dominium supra actum secundum ad eum pro arbitratu exequendum, vel non exequendum, compertum satis est ex se, nisi in causâ effectiua actus reperiri non posse: subiectum quippe aut passiuum solum, aut nullam in actum exercens causalitatem dominium eius habere nequit, ut apparet ex se, & ex dictis disput. 30. citatâ; ex dicendisque in sequentibus magis conspicuum fiet. Sed in Deo propriissima, ac perfectissima reperitur libertas, atque dominium respectu actuum suæ voluntatis. Ergo & reperitur principium effectiuum eiusmodi actuum. Non formale: quia hoc repugnat. Ergo virtuale. Hoc argumentum explicatius vrgebo infra pro meâ sententiâ quæst. 4. Quo & prærens etiam propositio firmabitur amplius; quemadmodum &

reliquis producendis ibidem pro sententiâ communi constitutente actum Dei liberum adequatè intra Deum. Quam sententiam plerique Recentiores sequentes, nobiscum propterea conueniunt in præfate propositione. Quæ insuper apprimè ostenditur argumentis mox exhibendis pro sequente propositione.

24 Prius tamen, quam illam statuam, animaduertere oportet, ex Recentioribus, qui in Deo admittunt principium virtualiter productiuum ad intra alicuius formalitatis, quosdam asserere, eiusmodi formalitatem ita in tali principio præcontineri, ab eoq; suam perfectionem accipere, ut formaliter non sit à se, sed ab illo. Hoc pacto dicunt, relationem Paternitatis, & relationem Spiratoris non esse formaliter à se, sed ab essentia diuinâ tanquam à virtuali principio. Mouentur. Quia in Deo formalitas virtualiter producta prius est possibilis, quam existens, ab eiusque subinde possibilitate ad existentiam transitus datur. Quod nequit intelligi, nisi talis formalitas à suo virtuali principio totum suum esse recipiat. Alij verò contra istos imprimis enixè contendunt, ex ita constituto in Deo principio virtuali alicuius formalitatis necessario argui distinctionem realem formalem, inter talem formalitatem, & tale principium, utpote quæ non possunt non eam producentis, & producti oppositionem habere, quam Patres, & Theologi in diuinis exposcunt ad veram, realemque distinctionem. Quod si citra hanc est possibile, ut vna formalitas Dei ab aliâ suum totum esse tanquam à principio recipiat, penitus occluditur via Patribus, & Concilijs ad concludendam in Deo contra Sabellium, aliosque hæreticos distinctionem Personarum ex eo, quod Filius à Patre, & Spiritus sanctus à Patre, & Filio produci dicantur. Propterea dicunt deinde, dumtaxat posse, & debere admitti in diuinis principium virtuale determinans ad existentiam alicuius formalitatis aliter, quam per modum producentis, & dantis illi perfectionem, & esse; ad eum videlicet modum, quo cognitio determinat ad amorem, & imperium voluntatis reflexum ad actum imperatum, & causâ libera ad omisi nem nullam conferendo perfectionem in id, ad cuius existentiam determinare dicuntur.

25 Vtrique ij Doctores peccant in apprehensione huiusmodi virtualitatum, concipientes illas in Deo absolute, & quantum ad esse; non verò respectiue, & quantum ad munus, vti concipi debent; prout vberius contra eosdem, & alios ostendi in Pharo Scient. disput. 13. quæst. 6. iam citatâ. Dicendum itaque est, voluntatem diuinam principium virtuale esse volitionis liberæ Dei, æquialenter illi communicans per productionem virtutem totum esse, quod habet, non quidem absolute, sed in ordine ad denominandum Deum ipsum volentem. Quia talis volitio, summè necessaria cum sit, & à se habens verè, & formaliter quidquid habet entitatis, & perfectionis, in ordine tamen ad denominandum Deum contingenter volentem perinde se habet, ac si totum illud à voluntate per contingentem productionem acciperet. Quod est, produci eam à voluntate virtualiter in ordine ad tale munus, ipsamque voluntatem in ordine ad munus ipsum dumtaxat esse principium virtuale, seu virtualiter productiuum illius.

26 Ex quo patet contra Recentiores primo loco citatos, quo pacto possit voluntas Dei esse principium virtualiter productiuum volitionis liberæ, quin hæc formaliter, & verè secundum suam entitatem

titatem sit ens contingens, & ab alio: est sit talis æquivalenter, seu virtualiter relatè ad dictum munus. Quo cessant argumenta omnia adversus illos indicata. Circa quæ insuper videri poterunt, quæ habemus scripta loco citato Phari. Contra relatos autem secundo loco manifestè monstratur, eam, quam fingunt in voluntate divinâ vim determinandi virtualiter, & contingenter existentiam liberæ volitionis citra omnem virtua-lem productionem communicantem illi perfectionem, & esse, chynamicam esse, & imperceptibilem. Quia nequit intelligi aliquid contingenter existere, & non accipere esse ab alio eâ ratione, qua contingenter existit. Cùm nihil possit sibi ipsi esse, quod contingenter habet, communicare, ut est notissimû. Quod si cognitio, & imperium valent existentiam actus determinare quin illi per se præcisè communicent perfectionem, & esse, ut dicti Recentiores obtendunt. Id vtiq; ita evenit; quia determinant per modum causæ moralis mouentis physicam ad talis actus productionem, nec aliter per se præcisè possunt determinare. Absque aliqua enim productione physica communicante perfectionem, & esse nihil positivum potest ad existendum determinari ob rationem dictam. Quidquid sit de negationibus, quæ ad suo modo existendum permissivè, aut impeditivè determinari possunt absque omni physico influxu, prout diximus disput. 30. quæst. 5. num. 131. Quo pacto certissimum est, non posse actus Dei positivos ad existendum determinari, ut ex dicendis in sequenti quæstione amplius patebit. Vtrum autem divina essentia principium virtuale sit Paternitatis, aut relationis Spiratoris respectivè ad aliquod munus in Tract. de Trinit. examinatur.

27 Iam verò argumenta, quæ contra datam propositionem opponi possunt, & solent, commodiorem locum habebunt infra quæst. 4. Quò illa propterea proponenda, & soluenda remitto.

Propositio 4.

28 Voluntas in Deo principium est virtualiter productivum non solum liberæ volitionis, sed & necessariæ.

Hæc propositio non est tam certa, quam præcedens, eamque negant aliqui Recentiores eorum, qui in præcedente nobiscum conveniunt, è quibus est P. Ripal. in manuscriptis de Voluntate. Affero autem in illâ tum liberam, tum necessariam volitionem virtualiter à divinâ voluntate produci, repetita ex parte propositione præcedente: quia argumenta modo exhibenda & liberæ, & necessariæ volitioni communia sunt.

29 Primum autem est. Quia, licet de conceptu vitæ intentionalis, qualis est actus volitionis, non sit emanatio physica à subiecto viventi, ut ego opinor, & suo loco probavi. Ast vivens perfectius, ac plenius vivere censendum est, quod non solum intentionalem vitam, sed etiam physicam exercent. Ergo, cùm Deus sit perfectissimum vivens, non solum quoad notionalia, sed etiam quoad essentialia; quoad hæc etiam est ei tribuenda vita physica in productione suorum actuum consistens. Cùmque productio eorum realis formalis ei non queat attribui ob multas, quas fert secum imperfectiones, tribuenda est vtiq; rea-

lis virtualis, quæ ab omni profus imperfectione defœcata est. Præstat enim quoad æquivalentiam munia veræ, & formalis productionis, atque adeò veræ, & formalis vitæ physica, cum verè productio non sit: atque ita commoda productionis, & vitæ physica formalis sine eius incommodis secum fert.

Et confirmari potest primò. Quia, dum, 30 sexta Synodus generalis locis citatis supra n. 14. absolute pronunciat, & confitetur in Christo Domino duas naturales voluntates, & duas naturales operationes, non solum vitam intentionalem, sed physicam etiam videtur divinæ voluntati tribuere in naturali operatione, seu productione consistentem: Non quidem formalem; quia ei repugnat. Igitur virtualem.

Secundò confirmari potest ex Patribus, & 31 Theologis absolute tribuentibus Deo voluntatem tanquam facultatem aliquo modo distinctam ab actu volendi. Cùm enim voluntas indiscriminatim accepta in suo conceptu non solum claudat potentiam ad volendum, sed etiam potentiam ad producendam volitionem, ut in voluntate nostrâ cernere est; vtramque videntur illi Deo tribuere. Ast secundam non possunt tribuere formalem. Igitur tribuere virtualem censendi sunt.

Confirmatur tertio. Quia vis producendi 32 virtualiter volitionem in ordine ad volendum, siue necessariò, siue liberè perfectionem aliquam præferret ex vna parte, ex aliâ verò necunde potest ei adscribi imperfectio. Igitur perfectio est sine imperfectio. Igitur tribuenda Deo. Et quidem, si principium virtuale volitionis liberæ perfectio est sine imperfectio, ut plerique Recentiores cum Ripaldâ farentur, certè principio virtuali volitionis necessariæ, non est, vade imperfectio aliqua possit adscribi.

Secundum, nec parum efficax argumentum 33 à motione divinæ voluntatis desumitur. Certum enim est, ac satis constans ex Scripturis sacris, ex Patribus, ex communique sensu Fidelium, Deum reverà, & non fictitiè moveri ad decernenda, quæ decernit, motibus sibi propositis per cognitionem. Moveretur enim ad miserendû nostris nostris miseris iuxta illud Luca 7. *Quam cùm vidisset Dominus, misericordiâ motus super eam dixit illi, &c.* Moveretur nostris orationibus ad concedenda ea, quæ petimus, secundum illud Psalmi 114. *Inclinavit autem suam mibi, &c.* Moveretur nostris flagitijs ad nos puniendum. Quo circa sæpe in Scripturâ dicimur, eum peccatis nostris irritare, provocare, ad iracundiamque concitare, &c. Moveretur nostris meritis ad conferenda nobis præmia iuxta illud Math. 25. *Euge servus bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam, intra in gaudium domini tui.* Moveretur insuper ex intentione finis ad decernenda media, &c. Sed impossibile est, moveri Deum reverà, & non fictitiè ad volendum aliquid, nisi volitio divina aliquo modo in suâ existentia dependeat à Deo, ab iploque Deo aliquo modo à parte rei distincta sit: quia nullus dicitur moveri, nisi ad id, quod à se dependet, & à se distinguitur, ut constat. Ergo divina volitio principium habet intra Deum, à quo dependet in suâ existentia, distinguiturque à parte rei. Sed non formaliter: quia id repugnat. Ergo virtualiter, seu quoad æquivalentiam. Huiusmodi autem principium virtuale aliud esse non potest à predicato volitivi Dei, seu voluntate in actu primo; quia voluntas est, quæ per se immediate mouet.

mouetur cognitione intellectus, obiectoque per eam proposito.

34 Confirmatur. Quia influxus causae moralis sine influxu causae physicae nullatenus constare potest, ut est notissimum. Cum causa moralis non aliter causet, quam mouendo physicam ad agendum. Sed, quidquid mouet voluntatem Dei ad volendum seu medio amore, seu media cognitione sui vel tanquam meritum, aut impetratio, vel tanquam finis, vel aliter, causa est moralis intentionalis diuinae volitionis, ut talisque signatur passim in sacra Scriptura, & a Patribus iuxta dicenda disput. 32. quest. 4. Igitur voluntas diuina nequit non esse causa physica volitionis, ad quam mouetur. Non formalis. Ergo virtualis. Et quidem, si huiusmodi influxum e medio tollas, finis, qui vna est ex causis moralibus intentionabilibus, nullum omnino influxum habebit in opera Dei; Deusque subinde reuera non operabitur propter finem. Quod est absurdum, alienum etiam ab Scriptura, & Patribus, & a ratione. Nullus quippe dici potest agere propter finem, in cuius opera finis reuera nullo modo influit, ut constat.

35 Nec solum ad amorem liberum, de quo potissimum est sermo in locis Scripturae indicatis, sed etiam ad necessarium mouetur diuina voluntas. Cum certum sit, amorem necessarium, quo Deus se amat, a cognitione dependere aliquo genere dependentiae non mutuae, atque adeo a priori iuxta illud Anselmi in Monol. cap. 42. *Palam certo est rationem habenti, Deum non idcirco se intelligere, quia se amat, sed ideo se amare, quia se intelligit.* Et iuxta illud vniuersalissimum axioma. *Nihil voluum, quin praecognitum.* Huiusmodi enim dependentia non mutua, & a priori nequit esse dependentia per connexionem: siquidem cognitio, qua Deus se cognoscit, mutuo connectitur quoad existentiam cum amore, quo Deus se amat. Ergo est dependentia per influxum; nam aliud genus dependentiae non datur. Ast cognitio nequit aliter in amorem influere, nisi dirigendo, inducendo, mouendoque voluntatem, ut eum eliciat, ut iam ex se est notum, & amplius statim explicabo. Ergo voluntas diuina re ipsa elicit, seu producit amorem essentialem, quo Deus se amat. Non elicientia formalis; quia haec repugnat. Ergo elicientia virtuali. Quo sane iure egregie ad rem dixit Dionys. cap. 4. de Diuinis nominibus agens de Deo se se amante. *Ipsa sui ipsius, & sibi ipsi est adductiua, & motiua.* Et S. Tho. in eundem Dionys. locum lect. 11. *Deus dicitur amor, & amabilis: quia ipse amat motor sui ipsius, & adducit se ad se ipsum. Velle enim est quidam motus. Vult enim Deus bonum suum: & secundum hoc, prout ipse est sua bonitas, qua voluntatem ipsius quodammodo mouet, dicitur etiam esse diligibilis, & amabilis a se ipso.*

36 Et confirmari potest primo. Quia cognitio ad volitionem diuinam aliter requiri non potest, (est autem indubitatum requiri, ut diximus) nisi per modum dirigentis, excitantis, allicientis, mouentisve voluntatem Dei ad volendum obiectum, quod illi proponit. Perperam enim, & sine vilo fundamento alio titulo in Deo diceretur requiri, quando exploratum est, in nobis hoc solo requiri, & non alio. Sed munus dirigendi, excitandi, allicienti, & mouendi proprium est causae moralis comparatione physicae, qua sola ad id, quod physicè producit, dicitur per illam dirigi, allici, excitari, aut moueri. Ergo diuina

voluntas principium physicum est producens diuinam volitionem. Non formaliter: quia id est Deo impossibile. Ergo aequiuenter, seu virtualiter.

Confirmatur secundo. Quia certum est etiam, Deum per cognitionem aut necessitari ad volitionem, aut constitui liberum ad illam iuxta naturam obiecti cogniti. Ergo cognitio nequit non simul cum voluntate influere in volitionem. Ipsam aequiuenter, seu virtualiter, posito, quod nequit formaliter. Quia libertas, vel necessitas actus secundi aliunde prouenire non potest, quam a principio aliquo modo influente in ipsum, iuxta doctrinam communem de libertate, quam late explicatam dedimus supra tota disput. 30.

Confirmatur tertio. Quia perfectio est sine imperfectione in quouis amore seu libero, seu necessario, esse voluntarium, id est nascentem a principio intrinseco cum cognitione. Igitur, ne amorem diuinum hac perfectione defraudemus, dicendum vtrique nobis est, illum a voluntate diuina ut ab intrinseco principio, cognitione dirigente, prodire. Non quidem realiter formaliter: quia id repugnat. Ergo realiter virtualiter.

Dices cum Ripalda, & alijs, cognitionem obiecti amandi non solum esse praerequisitam, ut voluntas physicè eliciat eius amorem, sed etiam ut talis amor vniatur voluntati, eidemque suum tribuat effectum formalem. Voluntas quippe non solum per amorem a se ipsa eliciendum non potest in incognitum ferri, verum neque per amorem aliunde prouenientem. Atque adeo duplicem directionem, siue motionem sortiri voluntatem a cognitione. Alteram physicam ad eliciendum amorem obiecti cogniti. Alteram intentionalem ad illud amandum. Et de hac postrema circa omnem elicientiam virtualis amoris sufficientissime explicari modos loquendi Scripturae, Patrum, & Theologorum asserentium, aut indicantium, moueri Deum per cognitionem ad amandum, qua amat. Sed contra primo; quia longe fortasse verius est, non tam ad amandum per amorem vtrunque habitum, quam ad eliciendum amorem esse necessario praerequisitam cognitionem. Quo tota Aduersariorum doctrina corrumpitur. Sit tamen de hoc, quidquid sit. Contra secundo: quia voluntas nullo modo per cognitionem inducta, adiutave ad acquirendum amorem, qualiter iuxta Aduersarios se habet diuina voluntas, aut improprie admodum, aut certe nullo modo dici potest per ipsam cognitionem ad amandum moueri: quia nulla potest concipi motio, quae non sit ex suo conceptu acquisitio alicuius termini, ut constat. Igitur Scriptura, & Patres dicentes, aut supponeutes, moueri Deum per cognitionem ad amandum, aut improprie admodum, aut certe nullo modo possunt intelligi de motione pure intentionali, per quam voluntas diuina nullo modo acquirit amorem. Contra tertio: quia motio, qua voluntas Dei mouetur ad amorem liberum ex meritis nostris, ex precibus, ex fine praerupto, & alijs huiusmodi, nullatenus esse potest motio merè intentionalis, ut constat. Ergo nec motio, qua ex bonitate diuina ad amorem necessarium mouetur. Quia non est, cur diuina voluntas diuersum habeat, quod ad rem attinet, operandi modum circa amorem necessarium, ac circa liberum, ut satis apparet ex dictis.

Dices secundo cum alijs Recentioribus, perperam nos ex motione, qua Deus dicitur ad aman-

amandum moueri, colligere virtualem influxum voluntatis Dei in amorem. Nam vel huiusmodi motio est apud nos realis formalis, vel virtualis dumtaxat. Si primum. In absurdum incidimus non ferendum. Quia voluntas diuina non potest realiter formaliter ad amandum moueri, nisi realiter formaliter producat amorem; quod dici nequit. Si secundum. Petimus principium inferentes idem ex eodem. Idem namque est, moueri voluntatem diuinam virtualiter ad amandum, atque esse principium virtuale amoris. Deinde Scripturæ, & Patribus tribuentibus voluntati Dei absolute motionem in amorem non satisfacimus. Quia, moueri eam virtualiter ad amandum, non est moueri reuera, sed gerere se, ac si moueatur; cum verè non moueatur. Respondeo ad primum. Etsi motio voluntatis diuinæ non sit absolute realis, sed tantum virtualis; tum, est idem moueri virtualiter voluntatem ad amandum, & esse virtuale principium amoris; nequaquam nos patere principium: quia non inferimus idem ex eodem gratis assumpto, sed ex eodem sub alijs terminis auctoritate Scripturæ, & Patrum, rationeque adiuncta comprobato. Respondeo ad secundum, sufficientissimè exponi Scripturam, & Patres de motione virtuali, posito, quod ex vna parte sola illa est, loquendo absolute, possibilis voluntati diuinæ; ex alia autem vera, & realis motio est in suo genere; tamen non sit formalis, sed virtualis. Insufficientia expositionis penes Aduersarios stat inuitabiliter. Qui per solam motionem rationis ab intellectu nostro confirmam possunt Scripturam, & Patres interpretari. Adde, huiusmodi diuinæ voluntatis motionem quadamtenus esse motionem realem formalem tum in actu primo, tum in secundo. In actu quidem primo. Quia motio, qua in actu primo dicitur cognitio obiecti mouere, seu inclinare voluntatem ad illius amorem, nihil est aliud à parte rei præter entitates ipsius cognitionis, & voluntatis. Constat autem, cognitionem, & voluntatem diuinam verè, & realiter formaliter existere à parte, rei. In actu autem secundo. Quia, licet diuina voluntas inducta in actu primo per cognitionem obiecti realiter formaliter non producat illius amorem quoad entitatem, sed tantum virtualiter: per istam tamen virtualem productionem entitatis amoris realiter formaliter acquirit sibi denominationem amantis, prout ex dicendis quæst. 4. comperitur fieri. Atque ita in talem denominationem realiter etiam formaliter potest dici moueri. Ego longè expeditiorem proprioremque explicationem habent dicta Scripturæ, & Patrum.

4e Dices tertio cum Ribaden. disput. 6. de Volunt. Vt aliqua virtualitas adstruatur in Deo, aliquod in ipso debet esse prædicatum formale, in quo illa fundetur; quale est in essentia, & paternitate Patris æterni vera, & formalis capacitas duorum contradictoriorum. Sed nullum est in Deo assignabile prædicatum formale, in quo fundari possit virtualis productio amoris necessarij Dei oriunda à voluntate diuinà vt à principio virtuali. Ergo eiusmodi virtualitates non dantur in Deo. Recentiores quidam apud ipsum Ribaden. ibid. asserunt productionem virtualem amoris necessarij Dei in eo stare, quod verum conditionate sit, fore, vt talis amor realiter à Dei essentia produceretur ex hypothesi, quod ab illa distingueretur realiter. Hæc tamen assertio mihi non placet propter multa, quæ bene contra illam opponit ipse Ribaden. apud illum videnda.

Quare ego ad obiectionem respondeo: quem admodum denominatio amantis liberè prout acquisita contingenter prædicatum est verè, & formaliter repertum in Deo, in ordine ad quod voluntas diuina virtualiter producit formalitatem amoris liberi iuxta dicenda latius quæst. 4. eoque iure dici illud potest fundamentum talis virtualitatis: ita etiam denominationem amantis necessarij prout acquisitam necessarij prædicatum esse verè, & formaliter repertum in Deo, in ordine ad quod voluntas diuina virtualiter producit formalitatem amoris necessarij; quo iure pariter fundamentum illud talis virtualitatis venit dicendum. Vniuersaliter enim illud prædicatum formale Dei alicuius virtualitatis Deo attributæ venit dicendum fundamentum, in ordine ad quod illa in Deo ponitur; eo quod ex genere suo cum alio quopiam conexum est, quod dumtaxat in creatis potest esse formaliter, atque ita virtualiter tantum potest in Deo reperiri. Sic paternitas, & essentia, idem realiter cum sint, virtualiter in Patre eterno distincta ponuntur; quia sufferunt prædicata contradictoria, quæ in creatis solum possunt sufferre subiecta distincta realiter. Sic formalitas amoris liberi distinguitur, productique virtualiter dicitur à voluntate Dei, cum qua realiter est idem; quia voluntas ipsa per illam contingenter denominatur amans, qualiter voluntas creata nequit denominari, nisi ab amore à se distincto, productoque realiter. Sic denique formalitas amoris necessarij producta pariter virtualiter ponitur à voluntate Dei; quia voluntas ipsa per illam necessarij denominatur amans, non utcumque, sed denominatione acquisita per alio quod genus motionis sui ab intellectu oriunda, prout constat ex dictis: qualiter voluntas creata denominari nequit, nisi per amorem à se productum realiter.

Illam mihi vehementer displicet extremorum coniunctio, quam disput. 6. citatà facit Ribaden. Postquam enim latè contenderat, etiam supposita distinctione virtuali inter essentiam, & volitionem necessariam Dei, nequiquam hanc ab illa productam virtualiter ponendam esse in genere productionis, seu causationis physice; addit cap. 4. supposita dicta distinctione, volitionem Dei necessariam ab ipsius essentia prout intelligente omnino asserendam esse productam, siue causam virtualiter in genere causationis moralis; qualis in sententia communi est causatio, quam per modum allicientis, siue impellentis exercet intellectio respectu actus physice eliciti à voluntate. Etenim, cum intellectio non aliter præstet istam morale causationem, quam per suam entitatem præcisè (vt pote quæ propositio est obiecti) alliciendo, sine impellendo voluntatem ad producendum physice actum tendentem in obiectum propositum; impossibile planè est, vt intellectio causet moraliter eum actum, quem voluntas non causet physice. Causa quippe moralis in vniuersum non dat effectum per se, sed eatenus tantum dicitur effectum causare, quatenus allicit, seu inducit, seu dirigit, seu mouet causam physice, vt hæc de illi esse. Vnde manifestè consequitur, sine causatione physica causæ physice causationem morale causæ moralis nullatenus existere posse. Male ergo Ribaden. ea duo haud dubie incompatibilia coniungit; scilicet, essentiam Dei nullatenus causare virtualiter physice volitionem Dei necessariam, & nihilominus essentiam Dei prout intelligentem, siue diuinam intellectioem virtualiter moraliter

causare illam, supposita inter utrumque extremum virtuali distinctione.

44 Sicut itaque ex dictis, voluntatem diuinam non solum amoris liberi, sed etiam amoris necessarij esse principium physicum virtuale: moraleque subinde virtuale principium esse eiusdem amoris intellectionem Dei, qua ad ipsam virtualiter elicendum allicitur, siue impellitur voluntas ipsa, supposita sententia commemorata, & mihi verissima de concursu intellectionis cum voluntate, non elicitive, sed allecitive, siue impulsio, atque adeo non physico, sed morali ad actum, quem voluntas elicit, seu physice producit.

45 Vnde plane sequitur primo, non solum amorem Dei liberum, sed etiam necessarium virtualiter esse distinctum tum a voluntate diuina, tum ab intellectione, qua inducitur, siue mouetur ipsa ad talem amorem; & consequenter ab essentia metaphysica Dei; quidquid non nulli refragantur. Siquidem principium, & principiatum ea ratione, qua talia sunt, non possunt non mutuo distingui, vt constat.

46 Secundo sequitur, voluntatem diuinam etiam distingui virtualiter ab omni Dei intellectione. Si enim intellectio Dei sit contingens, pradicatum defectibilis virtualiter conuenient illi reipsa iuxta doctrinam nostram, cuius contradictorium reipsa conuenit voluntati, vt pote quae nec formaliter, nec virtualiter defectibilis est. Quod sine distinctione virtuali inter utramque consistere nequit, vt constat. Si autem intellectio Dei sit necessaria, eaque siue de Deo ipso, siue de alio obiecto, saltem habebit illa pradicatum distincta, productaque virtualiter ab intellectu Dei iuxta doctrinam stabilitam disput. 23. quaest. 2. saepeque citata; quo pradicato citradubium caret voluntas, vt pote quae nullo titulo dici potest distincta, productaque virtualiter ab intellectu. Quod pariter stare non potest sine distinctione virtuali voluntatis a necessaria intellectione, quaecunque ea sit. Pro intellectione autem necessaria de obiecto distincto a Deo alia praeterea ratio probat id ipsum. Quia nimirum, cum obiectum distinctum a Deo sit minus necessarium, quam ipse Deus, vt tom. 1. disput. 3. quaest. 2. monstrauius, si per impossibile tale obiectum deficeret, Deus per locum intrinsecum maneret, & illud non cognosceret; atque adeo iuxta doctrinam nostram intellectio, qua Deus modo cognoscit illud, virtualiter in tali hypothefi deficeret, non deficiente virtualiter voluntate. Quod est, habere talem intellectionem aliquod pradicatum reale, quod non habet voluntas; quale, nisi ab illa distingueretur virtualiter, habere non possit iuxta dicta.

47 Addo, (vt dicebam de intellectione in oia quaest. saepe citata) sine inconueniente dici posse, volitionem diuinam, non solum produci virtualiter a voluntate Dei, sed etiam virtualiter recipi in illa: in mea tamen opinione huiusmodi receptionem necessariam non esse. Quia puto, actum vitalem intentionalem per intimam sui coniunctionem cum potentia vitali, siue ea sit identitatis, vt in Deo, siue vnionis, seu adhaesionis, vt in nobis, reddere ei sufficienter suum effectum formalem, praecisam quavis receptione. Vnde consequenter existimo, ad exercitium vitae physicae circa talem actum sat esse, quod principium volitiuum, ac simul productiuum illum sibi annexum, seu coniunctum aliquo ex dictis modis producat: haec enim est sufficiens imma-

nentia ad rationem vitae etiam physicae, praescindendo ab eo, quod productio sit simul receptio, vel secus.

Deinde addo, neutquam esse admittendum 48 in Deo duplex principium physicum virtuale volitionis; alterum remotum; alterum proximum ad eum modum, quo in nobis admittunt duplex formale, qui censent, voluntatem nostram ab anima distinctam esse. Tum quia huiusmodi principium remotum ex suo conceptu dicit imperfectionem; cum intra idem genus principij productiuum non sit sibi sufficiens. Tum quia haec principiorum multiplicatio frustranea esset in Deo. Tum denique quia nec per rationem distinguimus in Deo duo principia in ordine ad volitionem; alterum remotum; alterum proximum: licet distinguamus duos conceptus, potentiae videlicet volitiuae, & subiecti potentis velle, vt vidimus proposit. 2. Re tamen ipsa ne isti quidem duo conceptus sunt distinguendi virtualiter. Quia nihil cogit ad distinguendam virtualiter potentiam volitiuam a subiecto potente velle. Virtualitas autem in Deo admittenda non est, nisi, quando sine illa veritas aliqua certa saluari non potest, vt latius ponderabo q. 4.

Denique addo, conceptum proprium habitus iuuantis voluntatem diuinam ad operandum nullatenus reperiri in Deo. Quia habitus ex proprio conceptu supponit imperfectionem in potentia, cui adiungitur, omnino Deo repugnantem. Vel enim habitus est ad facilitatem, vt sunt in nobis habitus acquisiti: vel ad substantiam actus, vt sunt infusi. Si ad facilitatem, supponit potentiam non esse expeditam, & facilem, sed praepeditam, & tardam ad operandum: quod longe abest a voluntate Dei. Si autem est ad substantiam actus, supponit potentiam intralinearum propriam potentiae non habere plenam virtutem ad actum ipsum; quae etiam est perfectio aliena a voluntate diuina. Itaque voluntas diuina ex se, & ex proprio conceptu habet, quidquid facilitatis, promptitudinis, aut virtutis posset excogitari ei accrescere a conceptu habitus. De quo vide plura in quaest. illa de Scient. proposit. 5.

Hic quaerunt aliqui, vtrum volitio diuina, 50 aut saltem potentia ad volendum sit de conceptu essentiae metaphysicae Dei. De quo nos tom. 1. disp. 1. quaest. 10. tanquam in proprio loco egimus. Vniuersaliter ostendentes, essentiam metaphysicam Dei in conceptu subiecti primi, & radicalis omnium diuinorum actuum consistere. Et consequenter tam potentiam volendi, quae est actus primus, quam volitionem, qui est actus secundus, extra talem essentiam esse.

Tametsi gradus potentis velle, quem, diximus, esse a parte rei virtuale volitionis principium, iureque posse vocari voluntatem diuinam, ex essentia Dei metaphysica tanquam ex subiecto, & ex potentia ad volendum tanquam ex forma per rationem nostram coalescat.